

Vzor citace:

FABŠÍKOVÁ, T. *Trestněprávní nástroje ochrany životního prostředí*.
Praha: Auditorium 2021.

*Tato publikace vyšla v rámci výzkumného programu
Univerzity Karlovy Progres Q16 Environmentální výzkum.*

recenzenti:

Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

JUDr. Veronika Tomoszková, Ph.D.

redakce: Doc. JUDr. Petr Bělovský, Dr.

grafika a sazba: Auditorium

jazyková korektura: Zdeněk Tejkl

Auditorium

Praha 2021

© Auditorium s.r.o., Tereza Fabšíková

www.auditorium.cz

ISBN 978-80-87284-88-9

Obsah

Úvod	7
1. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A TRESTNÍ PRÁVO	11
1.1 Odpovědnost v právu životního prostředí	13
1.2 Trestní právo a ochrana životního prostředí	17
1.2.1 Trestní právo	18
1.2.2 Principy práva životního prostředí a trestněprávní normy	26
1.2.3 Normotvorba v oblasti trestněprávní ochrany životního prostředí	31
2. ENVIRONMENTÁLNÍ KRIMINALITA	36
2.1 Charakteristika environmentální kriminality	38
2.1.1 Organizovaná trestná činnost	42
2.1.2 Propojení trestné činnosti	44
2.1.3 Zapojení ekonomických subjektů	46
2.1.4 Trestné činy bez obětí	49
2.1.5 Ohrožení sociální stability a míru	51
2.1.6 Problematické aspekty prokazování environmentální kriminality	52
2.2 Kategorie environmentální kriminality	53
2.2.1 Trestné činy, jejichž objektem je zájem na ochraně biotické složky životního prostředí	56
2.2.2 Trestné činy, jejichž objektem je zájem na ochraně abiotické složky životního prostředí	61
3. MEZINÁRODNÍ PRÁVO A OHROŽENÍ A POŠKOZENÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	67
3.1 Odpovědnost za poškození životního prostředí v ozbrojeném konfliktu	69
3.1.1 Mezinárodní trestní tribunály a poškození životního prostředí	74
3.1.2 Poškození životního prostředí jako válečný zločin	77
3.2 Ohrožení a poškození životního prostředí jako zločin podle mezinárodního práva	80
3.2.1 Mezinárodní trestní soud a poškození životního prostředí	83
3.2.2 Možnosti Římského statutu ve vztahu k poškození životního prostředí	87

ÚVOD

3.2.3 Možnost vzniku nové platformy	94
3.3 Ohrožení a poškození životního prostředí jako konvenční zločin	99
4. TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ V EVROPSKÉM KONTEXTU	106
4.1 Úmluva Rady Evropy o trestněprávní ochraně životního prostředí	109
4.2 Směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí a související předpisy	114
4.2.1 Historický vývoj	116
4.2.2 Současný stav	121
4.2.3 Budoucí vývoj	127
4.2.4 Trestní sankce	134
5. TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU	141
5.1 Pojem trestný čin v českém právním řádu a související instituty	143
5.1.1 Znaky skutkové podstaty trestného činu	145
5.1.2 Pachatel trestného činu	149
5.1.3 Trestání pachatelů	157
5.2 Trestné činy proti životnímu prostředí v českém právním řádu	164
5.2.1 Vztah trestní odpovědnosti a jiných kategorií odpovědnosti v českém právním řádu	166
5.2.2 Rozsah kriminalizace	169
5.3 Trestné činy podle hlavy VIII. trestního zákoníku	172
5.3.1 Zvláštní skutkové podstaty k ochraně složek životního prostředí a ekosystémů	174
5.3.2 Ochrana před zdroji ohrožení	184
5.3.3 Zvláštní ochrana zvířat a zvěře	187
5.3.4 Trestné činy „zemědělské“	194
5.4 Další skutkové podstaty trestných činů umožňující ochranu životního prostředí	196
5.4.1 Trestné činy využitelné v ochraně životního prostředí	196
5.4.2 Trestné činy související s environmentální kriminalitou	199
ZÁVĚR	202
Summary	213
Seznam použitých zdrojů	214

Životní prostředí je zcela výjimečnou hodnotou, jejíž význam je nezpochybnitelný. Stejně tak je neoddiskutovatelná nutnost jeho ochrany před poškozováním. Pokud nebude zachován příznivý stav životního prostředí a zdravé fungování ekosystémů na planetě Zemi, není možné přemýšlet o dalším rozvoji lidstva a nakonec ani o jeho existenci jako takové. Činnosti a jednání ohrožující nebo poškozující životní prostředí jsou závažným celosvětovým problémem spojeným z počátku zejména s rozvojem průmyslu a mezinárodního obchodu, později s vytvářením korporátních struktur a globalizací a v současnosti také s novými technickými a vědeckými poznatky a možnostmi. I mnohé ve výsledku pro lidstvo prospěšné činnosti nelze uskutečňovat zcela bez jakéhokoli zatížení životního prostředí, důležité je však nalézt a stanovit takovou míru zatěžování a využívání životního prostředí, kterou již nelze považovat za únosnou.

Na všechna potenciální zásadní nebezpečí pro životní prostředí je třeba reagovat všemi dostupnými prostředky, mimo jiné vhodnou právní regulací, která napomůže tomu, aby se rozvoj lidstva uskutečňoval při zachování příznivého stavu životního prostředí, a která jasně stanoví, jaká jednání jsou pro životní prostředí zatěžující již příliš. Společně musí působit normy z oblasti práva životního prostředí, normy administrativněprávní, normy trestněprávní či v některých oblastech normy obchodněprávní. Nutné je uplatňovat celé spektrum právních nástrojů, nejrůznější povolovací procesy a také odpovědnostní mechanismy, mezi kterými nemůže chybět ani deliktní odpovědnost. Významné havárie, které způsobily rozsáhlé ekologické ztráty, nadužívání přírodních zdrojů či zvyšující se obava z klimatické změny přitahují stále větší pozornost k trestnímu právu a trestní odpovědnosti jakožto prostředku *ultima ratio*.